

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

15 februarie 2017¹

„Trimitere preliminară — Cooperare judiciară în materie civilă — Competență în materia răspunderii părintești — Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 — Articolele 8-15 — Competență în materia obligațiilor de întreținere — Regulamentul (CE) nr. 4/2009 — Articolul 3 litera (d) — Decizii contradictorii pronunțate de instanțe din diferite state membre — Copil care are reședința obișnuită în statul membru de reședință al mamei sale — Competența instanțelor din statul membru de reședință al tatălui de a modifica o decizie care a dobândit autoritate de lucru judecat pe care au pronunțat-o anterior privind reședința copilului, obligațiile de întreținere și exercitarea dreptului de vizită — Inexistență”

În cauza C-499/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din Vilnius, Lituania), prin decizia din 16 septembrie 2015, primită de Curte la 22 septembrie 2015, în procedura

W,

V

împotriva

X,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din doamna R. Silva de Lapuerta, președinte de cameră, și domnii E. Regan, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev și C. G. Fernlund (raportor), judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: domnul M. Aleksejev, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 16 noiembrie 2016,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru W și V, de P. Markevičius;
- pentru X, de R. de Falco, advokatas;
- pentru guvernul lituanian, de D. Kriauciūnas și de J. Nasutavičienė, în calitate de agenți;

¹ — Limba de procedură: lituaniana.

— pentru Comisia Europeană, de M. Wilderspin și de A. Steiblyté, în calitate de agenți,
după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 1 decembrie 2016,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO 2003, L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183).
- 2 Această cerere a fost prezentată în cadrul unui litigiu între W și V (în continuare „copilul V”), pe de o parte, și X, pe de altă parte, în materie de răspundere părintească și de obligații de întreținere.

Cadrul juridic

Regulamentul nr. 2201/2003

- 3 Considerentul (12) al Regulamentului nr. 2201/2003 are următorul cuprins:
„Temeiurile de competență stabilite prin prezentul regulament în materia răspunderii părintești sunt concepute în funcție de interesul superior al copilului și, în special, de criteriul proximității. Prin urmare, ar trebui să fie competente în primul rând instanțele statului membru în care copilul își are reședința obișnuită, cu excepția unor cazuri de schimbare a reședinței copilului sau ca urmare a unui acord încheiat între titularii răspunderii părintești.”
- 4 Articolul 2 din acest regulament, intitulat „Definiții”, prevede:
„În sensul prezentului regulament:
[...]
(7) «răspundere părintească» înseamnă ansamblul drepturilor și obligațiilor conferite unei persoane fizice sau unei persoane juridice în temeiul unei hotărâri judecătorești, al unui act cu putere de lege sau al unui acord în vigoare privind persoana sau bunurile unui copil. Aceasta cuprinde în special încredințarea și dreptul de vizită;
[...].”
- 5 Articolul 8 din regulament, intitulat „Competență de fond”, prevede:
„(1) Instanțele judecătorești dintr-un stat membru sunt competente în materia răspunderii părintești privind un copil care are reședința obișnuită în acest stat membru la momentul la care instanța este sesizată.
(2) Alineatul (1) se aplică sub rezerva dispozițiilor articolelor 9, 10 și 12.”

6 Articolul 12 din același regulament, intitulat „Prorogare de competență”, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Instanțele judecătorești din statul membru care exercită competența în temeiul articolului 3 cu privire la o cerere de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei sunt competente în orice chestiune privind răspunderea părintească în legătură cu această cerere atunci când

[...]

(b) competența instanțelor a fost acceptată expres sau în orice alt mod neechivoc de către soți și de către titularii răspunderii părintești, la data sesizării instanței judecătorești, iar aceasta este în interesul superior al copilului.

(2) Competența acordată la alineatul (1) încetează de îndată ce

(a) hotărârea de admitere sau de respingere a cererii de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei dobândește autoritate de lucru judecat;

(b) în cazul în care o procedură privind răspunderea părintească este pe rolul unei instanțe la data prevăzută la litera (a), de îndată ce hotărârea privind răspunderea părintească dobândește autoritate de lucru judecat;

(c) în cazurile prevăzute la literele (a) și (b), de îndată ce procedura a încetat dintr-un alt motiv.”

7 Articolul 14 din Regulamentul nr. 2201/2003, intitulat „Competențe reziduale”, are următorul cuprins:

„Atunci când nicio instanță judecătorească dintr-un stat membru nu este competentă în temeiul articolelor 8-13, competența este reglementată, în fiecare stat membru, de dreptul statului respectiv.”

Regulamentul (CE) nr. 4/2009

8 Intitulat „Dispoziții generale”, articolul 3 din Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere (JO 2009, L 7, p. 1) prevede:

„Are competența de a hotărâ în materie de obligații de întreținere în statele membre:

(a) instanța judecătorească de la locul reședinței obișnuite a pârâtului; sau

(b) instanța judecătorească de la locul reședinței obișnuite a creditorului; sau

(c) instanța judecătorească competentă în temeiul legii forului într-o acțiune privind starea persoanei în cazul în care cererea cu privire la o obligație de întreținere este accesorie respectivei acțiuni, cu excepția cazurilor în care respectiva competență se întemeiază exclusiv pe cetățenia uneia dintre părți; sau

(d) instanța judecătorească competentă în temeiul legii forului într-o acțiune privind răspunderea părintească atunci când cererea cu privire la o obligație de întreținere este accesorie respectivei acțiuni, cu excepția cazurilor în care respectiva competență se întemeiază numai pe cetățenia uneia dintre părți.”

Situația de fapt din litigiul principal și întrebarea preliminară

- 9 W, cetățean lituanian, și X, cetățean neerlandez și argentinian, s-au căsătorit la 9 decembrie 2003 în Statele Unite. Aceștia sunt tatăl și, respectiv, mama copilului V, născut la 20 aprilie 2006, în Țările de Jos. Acesta din urmă are cetățeniile lituaniană și italiană. El nu a avut niciodată reședința în Lituania și nu a intrat niciodată pe teritoriul acestei țări.
- 10 W, X și copilul V au locuit în Țările de Jos între anii 2004-2006. După o scurtă ședere în Italia, ei s-au mutat în Canada în anul 2007. W și X sunt separați din luna decembrie 2010.
- 11 În iulie 2011, X s-a mutat cu copilul V în Italia, înainte de a se deplasa, împreună cu acesta, în luna noiembrie 2011, în Țările de Jos, unde se află reședința lor obișnuită.
- 12 W, la rândul său, are reședința obișnuită în Lituania.
- 13 X a sesizat o instanță canadiană cu o cerere de divorț. Începând din luna mai 2011, această instanță a pronunțat mai multe decizii, printre care o decizie din 17 aprilie 2012 prin care s-a pronunțat divorțul soților W și X și prin care s-a dispus încredințarea exclusivă a copilului V lui X.
- 14 Nici instanțele lituaniene, nici instanțele neerlandeze sesizate ulterior nu au recunoscut însă deciziile instanței canadiene.

Deciziile instanțelor lituaniene anterioare litigiului principal

- 15 La 18 aprilie 2011, W a solicitat Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas (Tribunalul Districtului 1 din Vilnius, Lituania) pronunțarea divorțului din culpa lui X și stabilirea la el a reședinței copilului V.
- 16 La 28 aprilie 2011, Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas (Tribunalul Districtului 1 din Vilnius), la cererea lui W, a dat o ordonanță privind măsurile provizorii prin care stabilea reședința copilului V la W pe durata procedurii.
- 17 În temeiul acestei decizii, la 3 iulie 2012, W a solicitat Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din Vilnius), în cadrul unei acțiuni pentru răpire de copii, dispunerea înapoierii copilului V. Această cerere a fost respinsă.
- 18 Ordonanța privind măsurile provizorii din 28 aprilie 2011 a fost ulterior anulată printr-o decizie executorie cu efect imediat a Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din Vilnius). Această decizie a fost confirmată în apel. W a declarat recurs, însă recursul său a fost declarat inadmisibil.
- 19 Prin decizia din 8 octombrie 2013, Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din Vilnius) a pronunțat divorțul soților W și X. Acesta a stabilit de asemenea reședința copilului V la X, precum și modalitățile de exercitare de către W a unui drept de vizită și quantumul obligațiilor de întreținere ale acestuia din urmă față de copilul V.
- 20 Această decizie a fost confirmată printr-o decizie din 30 mai 2014 a Vilniaus apygardos teismas (Tribunalul Regional din Vilnius, Lituania). Prin ordonanța din 8 septembrie 2014, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei) a declarat inadmisibil recursul formulat de W.

Deciziile instanțelor neerlandeze anterioare litigiului principal

- 21 Prin decizia din 29 ianuarie 2014, rechtbank Overijssel (Tribunalul din Overijssel, Țările de Jos) a stabilit obligațiile de întreținere ale lui W față de X, în cuantum lunar de 4 323 de euro, exigibil începând cu data de 18 mai 2012, și față de copilul V, în cuantum lunar de 567 de euro pentru perioada 27 iunie-1 noiembrie 2011, iar ulterior de 790 de euro, începând de la data de 2 noiembrie 2011, aceste cuantumuri fiind revizibile anual, prima revizuire urmând să intervină la 1 ianuarie 2013.
- 22 Prin decizia din 22 august 2014, respectiva instanță a dispus încredințarea exclusivă a copilului V lui X.
- 23 Instanța menționată a indicat că, potrivit dreptului neerlandez, copilul poate fi încredințat exclusiv unui părinte fie atunci când există un risc inacceptabil ca dezacordul părinților să îl afecteze pe copil, în măsura în care este puțin probabil ca relațiile dintre aceștia să se amelioreze substanțial în viitorul apropiat, fie atunci când modificarea condițiilor încredințării este necesară, din alte motive, în interesul copilului.

Recunoașterea și executarea deciziilor pronunțate

- 24 Prin decizia din 31 octombrie 2014, rechtbank Overijssel (Tribunalul din Overijssel) a refuzat să recunoască și să declare executorie în Țările de Jos decizia din 8 octombrie 2013 a Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalului Districtual din Vilnius) în măsura în care aceasta pronunța divorțul din culpa comună a celor doi soți, stabilea reședința obișnuită a copilului V la mama sa, fixa obligația de întreținere a lui W față de copilul V și dispunea compensarea cheltuielilor de judecată. Acesta a recunoscut dispozițiile din decizia menționată care stabileau dreptul de vizită al tatălui și a încuviințat executarea acestora în Țările de Jos.
- 25 Prin decizia din 2 februarie 2015, Lietuvos apeliacinis teismas (Curtea de Apel a Lituaniei), sesizată de W, a refuzat să încuviințeze executarea deciziei din 29 ianuarie 2014 a rechtbank Overijssel (Tribunalului din Overijssel) care a stabilit obligațiile de întreținere ale lui W față de copilul V, a refuzat să recunoască decizia acestei instanțe din 22 august 2014 prin care copilul V îi era încredințat exclusiv lui X și să încuviințeze executarea acesteia și a pus capăt procedurii în ceea ce privește nerecunoașterea în Lituania a deciziei din 31 octombrie 2014 a instanței menționate.

Procedura în fața instanței de trimitere și întrebarea preliminară

- 26 La 28 august 2014, Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din Vilnius) a fost sesizat de W cu cereri prin care se solicita modificarea locului de reședință a copilului V, a cuantumului obligațiilor de întreținere și a modalităților dreptului de vizită, astfel cum fuseseră stabilite prin decizia acestuia din 8 octombrie 2013.
- 27 Prin decizia din 25 septembrie 2014, instanța menționată a declarat inadmisibile respectivele cereri, pentru motivul că W nu justifica o modificare a circumstanțelor intervenită după adoptarea deciziei din 8 octombrie 2013.
- 28 Prin decizia din 16 decembrie 2014, Vilniaus apygardos teismas (Tribunalul Regional din Vilnius), sesizat cu o cale de atac formulată de W împotriva deciziei Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din Vilnius) din 25 septembrie 2014, a anulat în parte această decizie și a trimis cauza spre rejudecare la această din urmă instanță.
- 29 Prin decizia din 23 decembrie 2014, respectiva instanță s-a declarat necompetentă pentru a soluționa cererile lui W, pentru motivul că trebuia să se asigure întâietatea normelor de competență care figurează în Regulamentul nr. 2201/2003 în raport cu dispozițiile Codului de procedură civilă

lituanian. În opinia acestei instanțe, cu excepția anumitor cazuri de schimbare a reședinței copilului sau în urma unui acord încheiat între titularii răspunderii părintești, soluționarea acestor cereri ar fi de competența instanțelor din statul membru în care copilul are reședința obișnuită, și anume, în speță, Regatul Țărilor de Jos. Instanța menționată l-a informat pe W că se putea adresa instanței competente din Țările de Jos.

- 30 La 31 martie 2015, Vilniaus apygardos teismas (Tribunalul Regional din Vilnius), soluționând calea de atac formulată de W împotriva deciziei Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din Vilnius) din 23 decembrie 2014, a infirmat decizia menționată și a trimis cauza spre rejudecare acestei din urmă instanțe, pentru ca aceasta să se pronunțe din nou cu privire la admisibilitatea cererilor formulate de W. Acesta a considerat că instanța menționată constatase în mod greșit că era competentă să soluționeze cererile menționate, în condițiile în care respectivele cereri aveau ca obiect modificarea deciziei Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalului Districtual din Vilnius) din 8 octombrie 2013, care dobândise autoritate de lucru judecat și care privea, printre altele, reședința copilului V, modalitățile dreptului de vizită și obligațiile de întreținere. O astfel de modificare nu ar putea rezulta decât dintr-o altă decizie judiciară care a dobândit autoritate de lucru judecat. Or, în speță, în măsura în care instanțele neerlandeze refuză să recunoască decizia din 8 octombrie 2013, lui W i-ar fi imposibil să sesizeze instanțele neerlandeze cu cererea sa de modificare a drepturilor și a obligațiilor care figurează în cuprinsul acesteia.
- 31 În aceste condiții, Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din Vilnius) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„În temeiul articolelor 8-14 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003, care este statul membru (Republica Lituania sau Regatul Țărilor de Jos) ale cărui instanțe sunt competente să soluționeze cauza care are ca obiect modificarea reședinței, a obligațiilor de întreținere și a dreptului de vizită în privința copilului V, care are reședința obișnuită în Regatul Țărilor de Jos?”

Cu privire la cererea de redeschidere a procedurii orale

- 32 Prin înscrisul depus la 20 decembrie 2016, W a solicitat, în temeiul articolului 83 din Regulamentul de procedură al Curții, redeschiderea procedurii orale, precum și sesizarea de către Curte a Curții Europene a Drepturilor Omului pentru a-i adresa o întrebare preliminară.
- 33 În ceea ce privește, în primul rând, cererea de sesizare a Curții Europene a Drepturilor Omului, trebuie să se sublinieze faptul că Curtea nu este nicidecum competentă, în temeiul articolului 83 din Regulamentul de procedură sau al altei dispoziții din acest regulament, să efectueze o asemenea sesizare.
- 34 În ceea ce privește, în al doilea rând, cererea de redeschidere a procedurii orale, W invocă un fapt pe care îl apreciază ca fiind nou și care nu a fost pus în dezbatere în fața Curții, și anume faptul că, printr-o decizie din 20 mai 2016, rechtbank Overijssel (Tribunalul din Overijssel) a statuat că instanțele neerlandeze nu se pot pronunța cu privire la modificarea deciziei Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din Vilnius) din 8 octombrie 2013 și a decis să nu recunoască partea din această decizie referitoare la dreptul de vizită și să nu încuviințeze executarea ei. W susține de asemenea că descrierea faptelor în concluziile avocatului general nu este conformă cu realitatea.
- 35 În această privință, reiese dintr-o jurisprudență constantă că, din oficiu, la propunerea avocatului general sau la cererea părților, Curtea poate dispune redeschiderea procedurii orale, în conformitate cu articolul 83 din Regulamentul său de procedură, în cazul în care consideră că nu este suficient de lămurită sau că trebuie să soluționeze cauza pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților (Hotărârea din 15 septembrie 2011, Accor, C-310/09, EU:C:2011:581, punctul 19 și jurisprudența citată). În schimb, Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și Regulamentul de

procedură al acesteia nu prevăd posibilitatea ca părțile să depună observații ca răspuns la concluziile prezentate de avocatul general (Hotărârea din 16 decembrie 2010, Stichting Natuur en Milieu și alții, C-266/09, EU:C:2010:779, punctul 28, precum și jurisprudența citată).

- 36 În ceea ce privește caracterul nou al faptului invocat de W, este suficient să se sublinieze că decizia din 20 mai 2016 a rechtbank Overijssel (Tribunalului din Overijssel) nu constituie un fapt nou având în vedere că, asemenea deciziei din 31 octombrie 2014 a aceleiași instanțe, această decizie refuză în esență recunoașterea deciziei din 8 octombrie 2013.
- 37 În ceea ce privește observațiile formulate de W privind argumentația cuprinsă în concluziile avocatului general în prezenta cauză, trebuie să se arate că acestea urmăresc să critice respectivele concluzii. Or, din jurisprudența citată la punctul 35 din prezenta hotărâre rezultă că depunerea unor astfel de observații nu este prevăzută de textele care reglementează procedura în fața Curții.
- 38 În aceste condiții, Curtea consideră, după ascultarea avocatului general, că dispune în speță de toate elementele necesare pentru a răspunde la întrebările adresate de instanța de trimitere și că toate argumentele necesare pentru soluționarea cauzei au fost dezbătute între persoanele interesate prevăzute la articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene.
- 39 În consecință, cererea de redeschidere a procedurii orale trebuie să fie respinsă.

Cu privire la întrebarea preliminară

- 40 Cu titlu prealabil, se impune, în primul rând, înlăturarea argumentelor formulate de W și de Comisia Europeană prin care se urmărește repunerea în discuție a competenței Curții. W și Comisia arată în observațiile lor scrise că instanța de trimitere solicită Curții să desemneze nominal statul membru ale cărui instanțe sunt competente să soluționeze litigiul principal. Or, această sarcină ar reveni instanței de trimitere, întrucât Curtea ar fi competentă doar să interpreteze normele dreptului Uniunii, iar nu să se pronunțe pe fond cu privire la chestiunile cu care sunt sesizate instanțele naționale.
- 41 În această privință, în cadrul unei proceduri prevăzute la articolul 267 TFUE, Curtea este, desigur, abilitată să se pronunțe numai asupra interpretării sau a validității unui text al Uniunii (Hotărârea din 10 noiembrie 2011, X și X BV, C-319/10 și C-320/10, nepublicată, EU:C:2011:720, punctul 29). Este de competența instanței de trimitere să soluționeze litigiul cu care este sesizată ținând cont de răspunsul Curții (Hotărârea din 4 februarie 2010, Genc, C-14/09, EU:C:2010:57, punctul 31).
- 42 Cu toate acestea, în speță reiese clar din decizia de trimitere că instanța de trimitere urmărește să afle modul în care trebuie interpretat Regulamentul nr. 2201/2003 pentru a determina instanța competentă.
- 43 În consecință, simpla menționare, de altfel doar între paranteze, în textul întrebării preliminare a statelor membre ale căror instanțe ar putea fi competente nu ar putea determina necompetența Curții de a răspunde la întrebarea adresată.
- 44 În al doilea rând, trebuie subliniat că instanța de trimitere adresează întrebarea doar cu privire la Regulamentul nr. 2201/2003, deși din această întrebare, precum și din decizia de trimitere reiese că litigiul principal are ca obiect nu doar răspunderea părintească, ci și obligațiile de întreținere, care nu sunt reglementate de respectivul regulament.
- 45 În această privință, împrejurarea că, pe plan formal, o instanță națională a formulat întrebarea preliminară făcând trimitere la anumite dispoziții ale dreptului Uniunii nu împiedică Curtea să furnizeze acestei instanțe toate elementele de interpretare care pot fi utile pentru soluționarea cauzei

cu care este sesizată, indiferent dacă respectiva instanță s-a referit sau nu s-a referit la acestea în enunțul întrebărilor sale (a se vedea în special Hotărârea din 29 septembrie 2016, *Essent Belgium*, C-492/14, EU:C:2016:732, punctul 43),

- 46 Prin urmare, trebuie să se reformuleze întrebarea adresată având în vedere dispozițiile utile ale Regulamentului nr. 4/2009.
- 47 Astfel, trebuie să se considere că, prin intermediul întrebării adresate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 8 din Regulamentul nr. 2201/2003 și articolul 3 din Regulamentul nr. 4/2009 trebuie interpretate în sensul că instanțele din statul membru care au adoptat o decizie care a dobândit autoritate de lucru judecat în materie de răspundere părintească și de obligații de întreținere față de un copil minor rămân competente să se pronunțe cu privire la o cerere de modificare a dispozițiilor stabilite prin această decizie chiar și atunci când reședința obișnuită a acestui copil se situează pe teritoriul unui alt stat membru.
- 48 Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie să se precizeze de la bun început că, în temeiul articolului 3 litera (d) din Regulamentul nr. 4/2009, are competența de a hotărî în materie de obligații de întreținere în statele membre instanța judecătorească competentă în temeiul Regulamentului nr. 2201/2003 într-o acțiune privind răspunderea părintească atunci când cererea cu privire la o obligație de întreținere este accesorie respectivei acțiuni.
- 49 Este necesar să se amintească, în continuare, mecanismul stabilit prin Regulamentul nr. 2201/2003 și obiectivele pe care acesta le urmărește.
- 50 Regulamentul nr. 2201/2003 se întemeiază pe cooperarea și pe încrederea reciprocă între instanțele judecătorești (*Hotărârea din 9 noiembrie 2010, Purrucker*, C-296/10, EU:C:2010:665, punctul 81), care trebuie să conducă la recunoașterea reciprocă a hotărârilor judiciare, piatra de temelie pentru crearea unui veritabil spațiu judiciar (*Hotărârea din 15 iulie 2010, Purrucker*, C-256/09, EU:C:2010:437, punctul 70).
- 51 După cum reiese din considerentul (12) al Regulamentului nr. 2201/2003, acesta din urmă a fost elaborat cu obiectivul de a răspunde interesului superior al copilului și, în acest scop, privilegiază criteriul proximității. Legiuitorul a considerat, astfel, că instanța judecătorească apropiată geografic de reședința obișnuită a copilului este cel mai bine plasată pentru a aprecia măsurile care trebuie adoptate în interesul copilului (*Hotărârea din 15 iulie 2010, Purrucker*, C-256/09, EU:C:2010:437, punctul 91). Potrivit acestui considerent, ar trebui să fie competente în primul rând instanțele statului membru în care copilul are reședința obișnuită, cu excepția unor cazuri de schimbare a reședinței copilului sau ca urmare a unui acord încheiat între titularii răspunderii părintești.
- 52 Articolul 8 din Regulamentul nr. 2201/2003 reflectă acest obiectiv stabilind o competență generală în favoarea instanțelor din statul membru în care copilul are reședința obișnuită.
- 53 Potrivit alineatului (1) al acestui articol 8, competența unei instanțe trebuie să fie stabilită „la momentul la care instanța este sesizată”, cu alte cuvinte, la data la care actul de sesizare a instanței este depus la această instanță, în conformitate cu articolul 16 din acest regulament (a se vedea în acest sens *Hotărârea din 1 octombrie 2014, E.*, C-436/13, EU:C:2014:2246, punctul 38).
- 54 În plus, după cum a arătat avocatul general la punctul 45 din concluzii, făcând referire la punctul 40 din *Hotărârea din 1 octombrie 2014, E.* (C-436/13, EU:C:2014:2246), această competență trebuie verificată și determinată în fiecare caz în parte atunci când o instanță este sesizată cu o procedură, ceea ce implică faptul că respectiva competență nu este menținută după încheierea unei proceduri.

- 55 Prin derogare de la articolul 8 din Regulamentul nr. 2201/2003, articolul 9 din acesta prevede, în cazul în care copilul se mută și în anumite condiții, menținerea competenței instanțelor situate în statul membru al fostei reședințe obișnuite a copilului, în timp ce articolul 12 alineatul (1) din acest regulament prevede, în anumite condiții și în cazul unui acord al titularilor răspunderii părintești, prorogarea competenței instanței competente să se pronunțe cu privire la o cerere de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei și care nu este cea din statul membru al reședinței obișnuite a copilului.
- 56 Regulamentul nr. 2201/2003 prevede, în plus, norme speciale aplicabile în caz de răpire sau de reținere ilicită a unui copil (articolele 10 și 11), în cazul în care reședința obișnuită a copilului, prezent într-un stat membru, nu poate fi stabilită, iar competența nu poate fi determinată în temeiul articolului 12 din acesta (articolul 13), în cazul în care nicio instanță dintr-un stat membru nu este competentă în temeiul articolelor 8-13 din acesta (articolul 14) sau, cu titlu excepțional și în anumite condiții, în cazul în care instanța competentă trimite cauza unei instanțe dintr-un alt stat membru pe care o apreciază mai bine plasată pentru a soluționa cauza (articolul 15).
- 57 Este necesar să se examineze întrebarea preliminară în lumina acestor considerații.
- 58 Potrivit instanței de trimitere, acțiunea introdusă de W are ca obiect modificarea dispozițiilor deciziei din 8 octombrie 2013 a Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din Vilnius) privind răspunderea părintească și obligațiile de întreținere față de copilul V, care a dobândit autoritate de lucru judecat. Instanța de trimitere precizează în această privință că decizia menționată a fost confirmată printr-o decizie a Vilniaus apygardos teismas (Tribunalul Regional din Vilnius) din 30 mai 2014 și că recursul formulat de W împotriva acesteia a fost respins prin decizia din 8 septembrie 2014 a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei).
- 59 În aceste condiții, trebuie să se considere că introducerea, la 28 august 2014, a cererii de modificare a dispozițiilor stabilite prin decizia din 8 octombrie 2013 constituie punctul de plecare al unei noi proceduri. Rezultă de aici că instanța sesizată, în speță Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din Vilnius), trebuie să stabilească instanța competentă ținând seama, în primul rând, de reședința obișnuită a copilului V la momentul acestei sesizări, în conformitate cu articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2201/2003.
- 60 În Hotărârea din 22 decembrie 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punctul 46), confirmată printr-o jurisprudență constantă (a se vedea în special Hotărârea din 9 octombrie 2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, punctul 50), Curtea a statuat că sensul și domeniul de aplicare al noțiunii „reședință obișnuită” trebuie stabilite în funcție de interesul superior al copilului și în special de criteriul proximității. Această noțiune corespunde locului care exprimă o anumită integrare a copilului într-un mediu social și familial. Acest loc trebuie determinat de instanța națională ținând cont de împrejurările de fapt specifice fiecărui caz în parte. Sunt pertinente în special condițiile și motivele șederii copilului pe teritoriul unui stat membru, precum și cetățenia acestuia. În afară de prezența fizică a copilului într-un stat membru, care trebuie luată în considerare, și alte elemente trebuie să demonstreze că această prezență nu are nicidecum un caracter temporar sau ocazional (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 decembrie 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punctele 47 și 49).
- 61 Astfel, determinarea reședinței obișnuite a unui copil într-un anumit stat membru impune cel puțin ca copilul să fi fost prezent fizic în acel stat membru.
- 62 Or, în litigiul principal, nu se contestă că copilul V nu s-a deplasat niciodată în Lituania.
- 63 În aceste condiții, simpla împrejurare că una dintre cetățeniile copilului V este cea a acestui stat membru nu este suficientă pentru a considera că respectivul copil are reședința obișnuită pe teritoriul acestuia, în sensul Regulamentului nr. 2201/2003.

- 64 În schimb, prezența fizică a copilului V într-un alt stat membru, în speță Regatul Țărilor de Jos, la unul dintre părinți, timp de mai mulți ani, conform unei decizii care a dobândit autoritate de lucru judecat, în speță decizia Vilnius miesto apylinkės teismas (Tribunalului Districtual din Vilnius) din 8 octombrie 2013, este de natură să dovedească faptul că copilul V locuiește în acel stat în mod obișnuit și să confere instanțelor din acel stat membru competența să soluționeze acțiunile privind răspunderea părintească și obligațiile de întreținere față de acest copil. Situația s-ar putea prezenta diferit doar în prezența unor elemente de fapt care să conducă la o derogare de la regula generală de competență a locului reședinței obișnuite.
- 65 Or, astfel de elemente nu reies nicidecum din înscrisurile dosarului prezentat Curții. În special, nu rezultă nici că copilul V s-ar fi mutat din Lituania în Țările de Jos înaintea sesizării Vilnius miesto apylinkės teismas (Tribunalului Districtual din Vilnius), nici că ar fi existat un acord între titularii răspunderii părintești în ceea ce privește competența instanțelor lituaniene. Pe de altă parte, instanța de trimitere nu menționează nicidecum o răpire sau o reținere ilicită a copilului V și nu rezultă nici că instanțele lituaniene ar fi fost desemnate de instanțele neerlandeze ca fiind cel mai bine plasate pentru a soluționa cauza principală.
- 66 Prin urmare, într-o cauză precum cauza principală, instanțele din statul membru al reședinței obișnuite a copilului sunt cele competente în materie de răspundere părintească. În speță, instanțele astfel desemnate de instanța de trimitere sunt instanțele neerlandeze.
- 67 În consecință, competența de a soluționa cereri, precum cele ale lui W, având ca obiect modificarea locului de reședință a copilului, a cuantumului obligațiilor de întreținere și a modalităților dreptului de vizită ale părintelui în cauză revine acestor instanțe.
- 68 Trebuie subliniat, astfel cum a arătat avocatul general la punctele 43-49 din concluzii, că instanțele care au statuat în materie de divorț, în speță instanțele lituaniene, nu beneficiază, într-o cauză precum cauza principală, de o prorogare de competență. Chiar și în cazul în care competența acestor instanțe ar fi fost acceptată expres sau în orice alt mod neechivoc de către X, conform articolului 12 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 2201/2003, această competență a încetat, în orice caz, începând din momentul în care decizia prin care s-a admis cererea de divorț și s-a soluționat chestiunea răspunderii părintești a dobândit autoritate de lucru judecat conform articolului 12 alineatul (2) literele (a) și (b) din acest regulament.
- 69 Împrejurarea că decizia care a dobândit autoritate de lucru judecat pe care se întemeiază părintele în cauză pentru a formula cererea de modificare nu a fost recunoscută, în tot sau în parte, de instanțele din statul membru al reședinței obișnuite a copilului nu se opune, indiferent dacă această nerecunoaștere este sau nu este întemeiată, competenței instanțelor menționate de a soluționa respectiva cerere, având în vedere că aceasta deschide o nouă procedură.
- 70 Rezultă din ansamblul considerațiilor care precedă că trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 8 din Regulamentul nr. 2201/2003 și articolul 3 din Regulamentul nr. 4/2009 trebuie interpretate în sensul că, într-o cauză precum cauza principală, instanțele statului membru care au adoptat o decizie care a dobândit autoritate de lucru judecat în materie de răspundere părintească și de obligații de întreținere față de un copil minor nu mai sunt competente să se pronunțe cu privire la o cerere de modificare a dispozițiilor stabilite prin această decizie în măsura în care reședința obișnuită a copilului se situează pe teritoriul unui alt stat membru. Competența de a se pronunța cu privire la cererea menționată revine instanțelor din acest din urmă stat membru.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 71 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 8 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000, și articolul 3 din Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere trebuie interpretate în sensul că, într-o cauză precum cauza principală, instanțele statului membru care au adoptat o decizie care a dobândit autoritate de lucru judecat în materie de răspundere părintească și de obligații de întreținere față de un copil minor nu mai sunt competente să se pronunțe cu privire la o cerere de modificare a dispozițiilor stabilite prin această decizie în măsura în care reședința obișnuită a acestui copil se situează pe teritoriul unui alt stat membru. Competența de a se pronunța cu privire la cererea menționată revine instanțelor din acest din urmă stat membru.

Semnături